

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre.....	16 kor.
Negyedévre.....	4 "
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre.....	20 kor.
Negyedévre.....	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre.....	24 kor.
Negyedévre.....	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

M megjelenik minden nap a hétfő és ünnepek utáni napok kivételével.

E szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadását vagy megőrzését nem vállalja.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Népgyűlés és önállóbank.

(—a.) Bármilyen impozás volt is külső nézeteiben és bármily lelkes nyilvánulásában a vasárnapi budapesti népgyűlés, melyet az önállóbank ügyében a függetlenségi párt rendezett, a válság megoldására, a politikai helyzet alakulására, a kibontakozás előmozdítására, avagy az önállóbank létesítésére, annak ugyan alig lesz valamelyes befolyása.

A függetlenségi pártnak, mely ezt a gyűlést rendezte, módjában állott volna határozó, döntő lépéseket tenni ezen a téren. Hisz hónapok óta minduntalan arra hivatkozik a párt, különösen a bankcsoport, hogy övék a parlament többsége. Emellett soraikból való, sőt a bankcsoportnak fővezére a képviselőház elnöke. Ha tehát komolyan akarják megvalósítani az önállóbankot, módjukban állott volna összehívni a képviselőházat, vagy annak bankbizottságát. És ha ezt politikai tekintetből tenni nem akarták, összehívhatták volna a párt egységes és sürgős állásfoglalását az önálló bank mellett. Ez felelt volna meg annak a szerepnek, mely a többségi pártot megilleti.

Ugy látszik, mégis csak igaz az amit Kossuth márciusi levelében írt, hogy idő

előtt jutott többségre a párt. Ennek tulajdonítható, hogy még mindig úgy viseli magát, mint évekkel ezelőtt az ellenzéken. Népgyűléseket rendezni, ott felelőség nélkül beszélni és platonikus határozatokat hozni, ezt tehetik ellenzéki pártok vezetői, de nem a többségi párt, melytől a parlament vezetését várja a nemzet.

A függetlenségi pártnak a kormányzásban résztvevő államférfiai Kossuth, Apponyi, sőt még Justh Gyula is távol maradtak a népgyűléstől. Nem is tehetek másként. De ezzel megfosztották a népgyűlést igazi politikai jelentőségétől és még jobban kitüntették, hogy ez csak a bankcsoportnak egy újabb akciója, sakkhuzása volt. Erre pedig alig volt szükség.

Az önállóbank a függetlenségi programnak ugyanis régi sarkalatos pontja. De nem valami kizárólagos függetlenségi postulat. Annnyira nem, hogy az önálló bankhoz való jogunkat az 1867-iki kiegyezési törvény is biztosítja. Ausztria sem vonhatja kétségbe. E jogunkat nem is támadta meg senki. Nem is akar lemondani róla senki. Csak arról van szó, hogy most, illetőleg másfél év múlva a mostani bankszabadság lejártával megvalósíthatjuk-e, vagy csak később, kedve-

zőbb politikai és gazdasági viszonyok között. Ez pedig nem népgyűléseken dől el, hanem eldől már a király dolgozó szobájában akkor, mikor a függetlenségi párt illusztris vezére előtt királyunk kijelentette, hogy az önálló bank felállítására vonatkozó esetleges parlamenti intézkedéstől kénytelen lenne megtagadni a törvényes szentesítést. Ehhez pedig a királynak kétségtelen joga van, melyet el nem vehet tőle semmiféle népgyűlés.

A függetlenségi párt mint többségi párt elősegítheti a nemzetnek ezt a törekvését olyan módon, ha minden lehető eszközzel munkálkodik a nemzetnek gazdasági haladásán. Minél jobban megerősödik anyagi téren a nemzet, annál jobban tudja magát függetleníteni Ausztria illetéktelen gyámkodásától, annál hamarabb megérzik ennek a küzdelemnek a méltán várt gyümölcse, annál hamarabb eléri a nemzet azt, ami után első sorban törekszik, s aminek el kell következnie minél előbb, annál hamarabb el kell érnie nemzetünknek a közönhajtott gazdasági önállóságot, melynek az önállóbank tulajdonképpen csak egyik külső szimbóluma. Nem kicsinyeljük a világot sem. Olyan szimbólum, amelyért méltó küzdeni egy önérzetes nemzetnek. Ebben a

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Nővérek.

— Paul Reboux. —

A vonat két órát késett. Pedig én Párisba találkára mentem, egy üzleti dologba. Ez a reggelem tehát elveszett. Nem tudtam egyebet tenni, mint az érkezőket nézni a sötét Saint-Lazare állomáson.

A világnak minden helyén van bizonyos charme. És szeretem a pályaudvarokat. Itt olyanokat lehet látni, a mit másutt sehol. Sok rejtett érzelmeket hoz itt napvilágra a bucsuzkodás nehéz pillanata. Forró tekinteteket, könnyeket látni, sóhajokat hallani s megkönyebbült felkiáltásokat.

Figyelmemet egy három tagból álló kis csoport kötötte le leginkább. Egy férfi és két asszony. Vajjon hol láttam már ezt a férfit? Ő is kérdőleg nézett rám, mikor megpillantott, mintha nem emlékeznék reám.

Egyik kocsi előtt megálltak. A két asszony felmászott, ő lennt maradt. Átadta nekik ládáikat, aztán felhágott az első lépcsőre s az egyik hölgyet megcsókolta, a másikkal pedig nagyon melegen kezét szorított. Legalább nekem úgy

tetszett az. Aztán megvárta, míg a vonat elindul. Addig ott maradt állva a Perronon s az ajtóra nézett, melynek üvegén át a két utasné egyre bucsut intett neki kendőjével.

Majd visszatért hozzám, úgy tett, mintha meg akarna állani, de aztán folytatta útját, mintha tévedett volna. Együtt értünk a kijáratához.

— Bocsnát — mondta ismeretlenem s hátralépett, hogy előrebocsásson.

Ez a hang elárulta kilétét előttem.

— Pellerin! — kiáltottam fel.

— Te vagy, édes öreg Fournierm! — felelte ő. — Mennyire örülök!

A gyermekkortól egész a filozófiai kurzusig együtt tanultunk valamikor. A jogot ő is Párisban végezte, mint én az orvosi tanfolyamot. Aztán elváltunk bennünket az élet. Husz év óta nem hallottunk egymásról semmit. Pellerin, a borotvált, tiszta, szigorú arcával nem hasonlított egy cseppet sem a vidám jószágúra s én sem voltam már az, látszatra nézve, aki akkor.

A gyermekkori emlékeket csakhamar kimerítettük. Magunkról kezdtünk beszélni. Elmondtam életem folyását, házasságomat, gyermekeimről is szóltam s aztán megkérdeztem: És te?

— Én? Én csak irigyellek téged — mondta ő.

— De hiszen nem úgy nézsz ki, mint akit sajnálni kellene! Az előbb, ellenkezőleg, én irigyeltelek téged e két szép nő között!

— Ne tréfálj, öregem, kevés olyan boldogtalan embert ismerek mint én magam.

— Boldogtalan?

— Igen, már régen. És addig fog tartani, míg az élet maga. S mindez azért, mert életemben egy pillanat nagyon is hamar következett be.

Tovább mentünk s ő folytatta:

— Nem is nagyon zavaros a dolog. Hiszen tudod, hogy nagyon ifjan vesztettem el atyámat s hogy anyám mily gyöngédséggel helyettesítette. A mi bennem jó van, azt neki köszönöm. Huszonöt éves koromban szegény anyám azt akarta, hogy megússzüljek. Cayenne neveztek ki albirónak s anyám elkísért. És nem telt bele néhány hét, már az összes kapható cayenne leányokat felajánlotta nekem feleségül.

Egy délután a szalón melletti dolgozószobában ültem és szivaroztam, mikor az inas tudtomra adta, hogy Henriot kisasszony az anyámmal van a szalónban. Henriot kisasszonyé-

1000 „PANAMA“ Reichard

— kalap érkezett —

áruházába, melyek a mai naptól kezdve kiárusítatnak.

küzdelemben a vasárnapi népgyűlés is lehet egy állomás az előhaladás útján, de le kell vonni annak önkényét kínáló tanulságait.

Ezek között pedig legfontosabb az, hogy a válságból való alkotmányos kibontakozás a nemzet életére és gazdasági haladására fontosabb nemcsak az illetéktelenül előtolakodott személyi érdekeknél, hanem még annál is, hogy olyan nagy gazdasági kincshez, mint aminő az önálló bank vajjon mástól év múlva vagy csak esetleg tíz év múlva jut el a nemzet. Mert egy újabb darabont korszak sokkal több kárt tehet a nemzetnek, mint amennyit az önállóbank hiánya okozhat.

A politikai válság. Kossuth Ferenc, mint a függetlenségi párt vezére, hétfőn délután 2 óra 30 perckor Bécsbe utazott, hogy audiencián jelenjék meg a király előtt. Kossuth Ferenc azt fogja ajánlani a királynak, hogy adja a kormányt kizárólag a függetlenségi pártnak, aminek fejében a párt megcsinálja az általános választójogot és belemegy egy-kétéves bankprovizóriumba. Az összes függőkérdések, mint a bankügy, katonai engedmények, az új népparlament döntése alá bocsáttatnának. Ez nagyjában Kossuth kibontakozási terve. A bécsi lapok már előre kürtölik, hogy a király ehhez a programhoz nem járul hozzá és így Kossuth audienciája teljesen eredménytelen marad. Kossuth után a király *Andrássyt* fogja meghallgatni, aki ismét az ő katonai nyelvengegyezéseivel fog előállni. Általános az a vélemény, hogy *Andrássy* sem érhet el semmit és kizártnak tartják, hogy *Andrássy* engedmények nélkül is vállalkozzék egy átmeneti miniszterium megalakítására. A bécsi nagy lapok vasárnapi számai mindazonáltal egyhangu-

kat hirből már ismertem. Két testvér volt ez, az egyik titkár, a másik pénztárnok, egy jótékonyági egyletnél, ahol anyám elnökölt.

Rendszerint nem igen jelentem meg az anyám fogadó-óráján, mert untam azokat, de ma, talán a sors akarta így, erőt vettem e rossz szokásom s bejöttem a szalónba.

Itt láttam először *Henriot* kisasszonyt, akit nemesnek, egyszerűnek, bájosnak találtam. Egyszeriben otthonosan éreztem magamat vele. Mindenről tudott beszélni, a nélkül, hogy kérkednék műveltségével. Nagyon megtetszett nekem s egy kissé udvarolni kezdtem neki. Az idő oly rövid volt, hogy mikor végre *Henriot* kisasszony bucsuzól felállott s megnézte óráját és felkiáltott: »Éppen két órát töltöttem itt!« — mind a ketten elpirultunk.

De ne érts félre. Ez a tetszés nem volt az a bizonyos »villámcsapás«, a miről a költők beszélnek. De azért este, mikor anyám Mademoiselle Pauletteről (*Henriot* kisasszonyról) beszélt, örömmel válaszoltam kérdéseire.

Néhány nap múlva *Henriot*ék meghívtak bennünket falura, a hol a *Paulettenek* kölcsönzött könyveket személyesen visszavehetem. A szép leány az anyjával együtt a vasutnál várt bennünket s most még elragadóbbnak találtam, mint annakelőtte. A két mama a hátunk mö-

gött volt s azt hiszem, már akkor eldöntötték sorsunkat.

A szalónban már volt valaki, mikor benyitottunk. A második *Henriot* kisasszony volt... És ekkor... Oh, édes barátom! Mért nem rohantam el? Mért maradtam? A boldogtalanságnak nyitottam ekkor ajtótl. Ez a másik leány *Paulettenek* a tökéletesített kiadása volt. *Paulette* kellemes volt, ez ellenállhatatlan. *Paulettenek* szépek voltak a vonásai, ennek gyönyörűek. *Paulette* tetszett, a másikba beleszerettem... Egy pillanat alatt eszeveszetten szerelmes voltam *Madeleine*be.

Ő nem látott ebből semmit. Kedves, de közhelyes volt hozzám. Már jöttöm előtt bizalommal beszélt vele rólam *Paulette*. Bűnnek tartotta volna, ha meg is kísérti, hogy kacérkodjék velem, akit nővére szeret! És *Paulette* egyre melegebb, sugárzóbb szemmel nézett reám s úgy, mintha már a tulajdona lennék.

Ime, mi történt. Mivel *Paulettenek* véletlenül előbb láttam, mint a nővérét, ő formált jogot hozzám. Látogatásunkat is csak az idősebb *Henriot* kisasszony adta vissza a mamájával. És a dolgok szükségessége mindannyszor úgy intézte, hogy mi kettesben maradjunk. Szóval, betelt rajtam a sors... kikerülhetetlenül. Az anyám, a leány maga is úgy vezették a dol-

got, hogy egyedüli, nemes, korrekt cselekedetnek az látszott előttem, ha ezt a leányt nőül veszem.

Tizenöt év előtt történt mindez. *Paulette* maga az odaadás, gyengédség és jóság; jobb feleséget nem is találhattam volna magamnak. Szerelme évről-évre erősödött irántam, kijátszani, megcsalni őt egyértelmű volna reá nézve a halállal. Pedig *Madeleine* is szeret engemet. Nem mondtuk soha egymásnak, de kitaláltuk a szemeink beszédéből. Hanem *Paulettenek* sohasem szabad megtudnia azt, miért nem ment férjhez fiatalabbik testvére...

Az a két nő, akiket az imént láttál, ez a két testvér. Érted-e hát vigasztalan szomorúságot és találsz e mentséget a számomra arra, hogy mindez elmondtam neked? A boldogtalanság, a rettenetes, egész életre szóló boldogtalanság azért jutott osztályrészül két embernek, mert két óra hosszat az egyik megelőzőleg már egy más leánnyal folytatott közönséges, mindennapi társalgást.

— Bizony, az élet nagyon nehéz néha — mormogtam, mert nem tudtam semmit sem mondani vigasztalására.

Az országos népgyűlés.

Az önálló bank mellett tegnap tartott népgyűlésen hivatalos megállapítás szerint 13.000 polgár vett részt. Ugyancsak hivatalos megállapítás szerint, 150 képviselő. Valamennyien a függetlenségi párt tagjai. Követséget hozzávetőleg száz kerület küldött. A népgyűlést dr. *Platthy* György képviselő nyitotta meg, tudomásul adva, hogy igen tekintélyes helyről indítvány tétetett, hogy a nagygyűlés mondja k Ausztria ellen a bojkottot. Az indítványról nem döntöttek. *Sajó* János lakatosmester terjesztette be a határozati javaslatot, — amely kimondja:

A határozati javaslat.

»A Budapesten 1909. évi június hó 6 án tartott országos függetlenségi nagygyűlés kimondja:

1. Feltétlenül ragaszkodunk aboz, hogy az ország világos joga és törvénye szerint az önálló magyar nemzeti bank 1911. január 1-én felállíttassék;

2. rendületlen bizalommal viseltetünk

az országgyűlési függetlenségi és 48-as párt iránt és elvárjuk a párttól, mely a nemzet túlnyomó többségét képviseli, hogy megalkuvást nem ismerő erélyvel és lankadatlan buzgósággal tartson ki továbbra is gazdasági önállóságunk eme első lépcsőfokának kivívásában;

3. hálás köszönettel és elismeréssel adózunk pártunk nagynevű vezére, *Kossuth* Ferenc és a párt azon országos nevű vezetői iránt, kik ebben a nagy kérdésben a nemzet hatalmas és ellenállhatatlan erejét életre keltették; az ő érdemüknek tudjuk be, hogy ebben a kérdésben alkalom nyílt az ország összes függetlenségi pártjai közvéleményének egységes megnyilatkozására.

A szónokok.

Miután *Pethő* János az ifjuság csatlakozását jelentette be a mozgalomhoz, *Batthyány* Tivadar gróf szólott.

A párt azért emelt kvótát, azért fogadta el a kiegyezést, hogy ellenértékül megigérték a bankönállóságot. Végül foglalkozott azokkal, akik a mozgalmat »bankcsoport« elnevezéssel lekicsinyelték. A beszédet követő riadó taps multán *Holló* Lajos beszélt. Bizalommal van eltelve, hogy a kishitűek politikája véget ért s törvényben biztosított jogát a nemzet, egyetértve királyával, ki fogja vivni. Le kell ráznunk magunkról a csüggedés politikáját. A leirhatatlan lelkesedéssel kísért beszéd után *Teléki* Arvéd gróf jelentette ki, hogy a fuziók törekvéseit meg fogja hiúsítani a függetlenségi párt ellenállása. A bankönállóság ellenségeinek kishitűségét ostromolta ezután *Nagy* Dezső.

Hock János volt a gyűlés utolsó szónoka. Azt fejtegette, hogy nem lázadók vagyunk, hanem jogunkért küzdő becsületes nemzet. Egy ellenségünk van: Ausztria. Percről-percre megújult az éljenzés, amikor a vidéki küldöttek bejelentették csatlakozásukat az önálló bank követeléséhez.

Kossuth beszél.

Platthy elnök záróbeszéde után zászlóerdők alatt vonult a küldöttség *Kossuth* Ferenc

Figyelmes,
finom női
kiszolgálás

Hideg konyha

PAIZS BÉLA
A VILÁG KÖZEPÉHEZ
BETHLEN-UTCA vendéglője és
kert-helyisége

Kőbányai sör. — Tisztán kezelt borok. — Családok részére külön lugasok.

Minden este
cigány
zene.

Kitünő tekepálya.

lakása elé, aki az erkélyen megjelenve, Plathy beszédjére ekként válaszolt.

— Tisztelt barátaim! Az önök megjelenését köszönöm és úgy tekintem, mint szeretetüknek és bizalmuknak megnyilvánulását. Hálás vagyok a szeretetért, mert a szeretetben nagy erő rejlik, amelylyel csodákat lehet művelni és számítok az önök bizalmára, mert lellem azt sugálja, hogy ezt megérdemeltem. (Éljenzés.) Kövessen is önök bizalma az én nehéz munkámban, mert tudom, hogy az igaz uton járok, az ország igaz érdekeiért fáradozom. Az ut nehéz tövisekkel van tele, de azért haladjunk rajta magyarok, elszántan! Az ut nehézségeiről és egyáltalán a helyzetről megnyilatkozást ne várjanak. Én lemondott miniszter vagyok. (Éljen Kossuth!) Azért mondtam le, mert az önálló nemzeti banknak híve vagyok. (Éljenzés.) Mint ügyvivő miniszternek teljes lehetetlenség bármily irányban nyilatkoznom és bármily programot jelezni. Azt azonban mondhatom önöknek, hogy kötelességemet teljesíteni fogom és a kötelesség teljesítésében erőt fogok meríteni, az önök szeretetéből és bizalmából. Tartsák is meg — ezt is azt is — és akkor van reményem, hogy szolgálhatni fogom azt az ügyet, amely meggyőződésem szerint egy az országnak, mint az alkotmányos magyar királynak közös érdeke! Köszönöm megjelenésüket!

Kossuth szavai nyomán harsogó éljenzes támadt, amely csak akkor csillapult, amikor az egyik csoportban rázendítettek a Kossuth nótára. Pillanatok múlva az egész térség énekelte. A tömeg ezután lassan széteszlott, a képviselők pedig Holló Lajos és Batthyány Tivadar gróf vezetésével felvonultak Kossuth Ferencz lakására.

Biharmegye 1909. évi költségvetése.

A miniszter törlései.

Az utóbbi három év alatt Biharvármegye költségvetéseiben a miniszter állandóan oly lényeges változtatásokat eszközöl, hogy azok folytán a megye gazdálkodása a pangás szélére jutott. Az 1908. évi országos hirre vergődött közszükségletű alap költségvetése még nem nyert teljes befejezést, amennyiben ebben a tárgyban Farkasházi Zsigmond még lépéseket akar tenni, hogy a miniszter döntését valami uton módon megváltoztassa. És most az 1909. évi költségvetés jutott ugyanolyan állapotba, mint az 1908. évi.

Biharmegye törvényhatósága ugyanis az 1909. évi költségvetését az 1908. évi költségvetés alapján készítette el. Mivel pedig időközben oly változások adták elő magukat, melyek a megye érdekeiből megkívánták több új állás rendszeresítését, a vármegye erre újabb összeget vett fel a költségvetésbe.

A költségvetés még szeptember havában fel lett terjesztve a minisztériumba, a honan tegnap érkezett le. A költségvetés igen nagy meglepetést okozott az egész vármegyén, mert a miniszter ezáltal is oly nagy törléseket eszközölt a költségvetésben, mint 1908-ban tette. A költségvetésben felvett öt és fél százalék pótdadót a miniszter három százalékra szállította le.

Lényegesebb törlések a következők.

Az árvászeki részére rendszeresítési szándékolt két új alelnöki állás javadalmazására felvett 4300 koronát, ugyancsak az árvászek részére rendszeresítési szándékolt aljegyzői állás fizetésére előirányzott 2490 koronát teljesen törölte a miniszter.

A vidéki tisztviselők munkaanyaga szintén annyira megsaporodott már, hogy a folytonos felszólalások és panaszok alapján az 1909. évi költségvetés keretébe egy új főszolgabírói állás rendszeresítését vették fel 4800 korona fizetéssel, ugyancsak három szolgabírói állást is, melyeknek évi javadalma egyenként 4800 korona lett volna. A belügyminiszter a főszolgabírói állás rendszeresítését nem engedélyezte. A szolgabírói állásokra pedig nem 4800, hanem csak 4400 koronát engedélyezett.

Az árvászeki kezelői teendők ellátására két új napdíjas irnoki állás rendszeresítését irányozta elő a megye, a miniszter ezeket szintén törölte. Ez az intézkedés a miniszternek igen érzékenyen hatott, amennyiben a két állás rendszeresítése reményében már egy év óta két családos ember dolgozik a megyén teljesen díjtalanul és most kénytelenek lesznek új kenyérkereset után nézni.

A nyomda költségére előirányzott 1000 koronát a miniszter törölte. A fűtés, világítás költségeit szintén leszállította és jobb gazdálkodásra utasítja a vármegyét.

A négy új járási napdíjas irnoki állás rendszeresítését, valamint a szolgák csizmapénzét és a megyei épületek jókarban tartására előirányzott összeget a miniszter meghagyta.

Az ekként megváltoztatott költségvetés alapján az állami hozzájárulás összegét 314853 koronában s így az egész költségvetés fő összegét 58538 kor. 43 fillér helyett 38041 kor. 41 fillérben állapítja meg a belügyminiszter. A megye a költségvetést a június havi közgyűlésen fogja tárgyalni, ahol érdekes vitákat fog az provokálni.

Polgárgyűlés a fürdővasutak érdekében.

Vasárnap délelőtt tartották meg a fürdővasutak érdekében összehívott polgárgyűlést a tűzoltó őranya udvarán. A gyűlésen mintegy 4—500 polgár jelent meg, közöttük igen sok törvényhatósági bizottsági tag.

Szokoly Tamás a szervezőbizottság elnöke betegsége miatt nem vehetett részt a gyűlésen, valamint nem jelent meg Pékánovics Imre, a gyűlés egyik agilis szervezője.

A jelen voltak általános helyesléssel fogadták a fürdővasut létesítése érdekében elhangzott beszédeket, mert teljesen átérzik a fürdővasut létesítésének szükségét, amely azoknak is könnyebben hozzáférhetővé tenné a két fürdő fontos közegészségügyi áldását, akik nem mehetnek oda drága bérkocsin.

A tágas udvaron felállított pódiumon Dus László nyug. városi főügyész, Lukács Géza ny. honv. ezredes és dr. Váradi Ödön ügyvéd, törvényhatósági bizottsági tag foglaltak helyet.

A gyűlést Dus László elnök nyitotta meg. Sajnálattal fejezte ki, hogy Szokoly Tamás elnök betegsége miatt nem jelenhetett meg a gyűlésen. Ezután kifejtette, hogy fontos intézmény: a fürdővasut érdekében lett összehívva a gyűlés.

Egyes intézmények segítik elő a városokat fejlődésükben. Nálunk is vannak ilyenek, amelyek a nagyobb városok sorába emelik Nagyváradot. A fürdővasut is olyan, amely hivatalosan a város közegészségügyét befolyásolná. A két fürdőt mindig nagyváradai fürdőknek nevezték. Nemcsak abban áll a két fürdő jelentősége reánk, hogy hatalmas gyógyereje van, hanem abban is, hogy az Alföld népét ide vonzza. A mainál azonban jobb összeköt-

retés kell, ezért van szükség a fürdővasutra. Átadja a szót dr. Váradi Ödönnek.

Dr. Váradi Ödön: beszédében többek között reámutatott a két fürdő fontosságára. Baj azonban, hogy a két fürdőhöz hiányos és rossz a közlekedés, ritkán járnak a vonatok, s olyan nagy a túlszűfoltás, olyan nagy a tolongás, hogy valóságos gyötrelmet kiutazni, vagy visszajönni. Ha pedig kocsin akar kiutazni valaki, az sokba kerül. Ily körülmények közt helyes eszme volt a villamos fürdővasut kezdeményezése. 1.663.000 koronába kerül a villamos fürdővasut, melynek létesítéséből azonban sok előny hárulna Nagyváradra. A közlekedés gyors és olcsó volna, s ez előidézné az idegen forgalmat, mely kihatna az ipar- és kereskedelem fejlődésére is, mert hiszen a fürdőbe jövő számos idegen felhasználva az olcsó és kényelmes közlekedést, gyakran bejönne Nagyváradra és itt költene ipari-, kereskedelmi- és más cikkekre. A villamos fürdő vasut kihatra a fürdő fejlesztésére is, mert hiszen a várható nagy forgalom, élénk látogatottság, a fürdő tulajdonosait és bérlőit arra vinné, hogy igyekezzenek olcsó és kényelmes szállodákat emelni, a fürdőket újabb egészségügyi intézményekkel ellátni. A villamos fürdővasut lehetővé tenné, hogy a két fürdő télen is használható lenne, s így ennek gyógyhatásában mindenki, ki erre reászorul, részesülhetne.

Másutt, külföldön a városok maguk sietnek ilyen intézményeket létesíteni, a jelen esetben a tervezők csupán támogatást kérnek. Az a kívánságuk, hogy 300.000 koronával támogassa őket a város olyképp, hogy ennek ellenében 3000 drb részvényt jegyezzen, tehát a jövedelemből osztozik a város. De másrészt az ajánlattevők azt is kijelentették, hogy e 300.000 korona részvényjegyezés ellenében ők 60 év múlva ingyen átadják a városnak az egész vasutat, minden tartozékaival együtt, s ilyképp az 1.663.000 koronába kerülő vasut ingyen Nagyvárad városáé lesz, ennek tulajdonába megy át.

A városnak kell példát mutatni, midőn ilyen vállalkozást támogatni kíván, mert hogyan nyerje meg ezen eszme mások anyagi támogatását, ha ettől Nagyvárad város, mely legjobban van hivatva megítélni ennek üdvös voltát, mereven elzárkózik. Nagyvárad város példája buzdítóan hatna a város polgáira, más érdeklődőkre, s így ezen eszme testet is ölthetne.

Ezen indokok alapján ajánlotta a határozati javaslat elfogadását:

Az éljenzés után Lukács Géza ezredes humoros beszédben fejtegette a mai közlekedési állapotokat s a fürdővasut létesítését szükségesnek tartja még áldozatok árán is, mert Nagyváradnak más üdülőhelye nincs.

Kerekes Elek üdvözölte az elnökséget és a szervező bizottságot. Ő is fejtegette a fürdővasut szükségét. Rámutat Szabadka példájára, ahol Palicsra csináltak villamosvasutat s az igen jövedelmező.

A határozati javaslatot a főispánnak és polgármesternek átnyújtó küldöttség tagjaiul Szokoly Tamás és dr. Stokker József vezetése alatt a következőket küldötte ki:

Dr. Molnár Imre, Sas Ede, Dus László, Lukács Géza, dr. Halász Lajos, dr. Fráter Pál, Kelen Béla, Kerekes Flek, dr. Löwy Mór, Lukács Lajos, Mikussay József, dr. Olasz Béla, Petry Gyula, Peller Ferencz, Schwartz Izidor, Fröhlich János, Sztarill Ferencz, dr. Weimann Jenő, dr. Weinstock Armin, Zsdánsky László, Zsifkov Rudolf.

Végül Dus László rövid beszéddel berekesztette a gyűlést.

Ujdonságok érkeztek

esernyőkben, harisnyákban és keztyűkben.

Ujhelyi Róza

női kalap, ernyő és keztyű különlegességi üzlete

Naponta érkeznek női kalap modelok. ■ Telefonszám 130.

RAKÓCZI-UT, (Bazár-épület).

A husdrágaság és a lakásmizériák.

A Gerő Ármin főkapitány javaslatára az élelmiszer drágaság és a lakás viszonyok javítása tárgyában a közgyűlés által kiküldött bizottság tegnap délután ülést tartott a városházán, amelyen foglalkoztak a husárok fel-emelésének és a lakásviszonyoknak a kérdésével.

Gerő Ármin főkapitány elnöklése alatt a bizottság tagjai szép számmal voltak jelen.

Első sorban szóba került, hogy a városi tanács felhűggesztette a rendőrkapitányi hivatal azon intézkedését, hogy a piacon a tejterméket csak egy vállalkozó által rendelkezésre bocsátott asztalokon szabad árulni.

A bizottság tagjai helyesnek találták a főkapitány azon intézkedését, hogy a tejterméket nem szabad a földön árulni; arra nézve azonban szabad kéz hagyandó, hogy ki honnét szerzi be az áruláshoz az asztalkát.

A husdrágaság.

Elnök előterjesztette, hogy panasz érkezett hozzá, mely szerint a helybeli mészárosok és hentesek a husárokat felemelték, még pedig a marhahúst 8 fillérrel, a borjuhúst 20 fillérrel, a sertéshúst 8 fillérrel. Kéri, hogy szóljanak a kérdéshez.

Weisz Lajos indokolatlannak tartja a husárának felemelését, mert az állat olcsó. 1 éves 230 kilós borjút ma is vettek 92 koronáért. Ebből látszik, hogy kétszeres áron adják a húst. Ez ellen kell valamit tenni a bizottságnak. Indítványozza, hogy kérjék fel dr. Mártonffy Marcellt, miszerint készítsen tervezetet egy szövetkezeti mészárszék felállítására. Addig is írjon át a bizottság az ipartestület mészáros szakosztályához, hogy a hus árát szállítsák le, mert különben felállítják a szövetkezeti mészárszékét. Irjanak továbbá át a városi tanácshoz, hogy intézkedjék, miként bejelentés nélkül ne emelhessek a hus árát. Az izr. hitközséghez is hasonló szellemben irjanak át a kóser husra vonatkozólag.

Kepes L. Miklós szintén indokolatlannak tartja a hus árának felemelését, mert a marha ára 30 százalékkal esett. Weisz Lajosnak a szövetkezeti mészárszékre vonatkozó indítványát elfogadja, de hogy átírjanak a városhoz és a hitközséghez, nem helyesli.

Dr. Moskovits József szakszerűen szól a kérdéshez. A mészárosoknak nincs megfelelő vágójószág rendelkezésükre, a sertés ára pedig emelkedett. Továbbá leszállott a bőr és faggyu ára s ez mind megnehezíti a mészárosok helyzetét, amelyet nem lehet irigyelni. Be kellene azt hozni, hogy a húst csont nélkül árulják. A szövetkezeti mészárszék aligha sikerülne. Kartell nincs a mészárosok között. A levágásra vásárolt jószág után lehetne valami fogyasztási adókedvezményt adni. Így azonban nem lehet ilyen fontos kérdésben semmi érdemleges lépést tenni, hanem alaposan tanulmányozni kell a kérdést.

Dr. Agoston Péter nem hiszi, hogy ha komolyan akarja, nem tudja a város felállítani a hatósági mészárszékét. Erre meg van a mód. Előbb egy bizottság, részben mészá-

rosokból, kísérelje meg a husárok megállapítását. Fejtegeti a hus drágaságát s kifogásolja, hogy miért kell a lakosságnak drágábban megfizetni a húst, mint pl. a katonaságnak, kórházaknak stb. Ennek okát meg kell vizsgálni. Előbb a hatósági mészárszékét próbálják meg s ha ez nem sikerül, létesítsenek szövetkezeti mészárszékét.

Dr. Moskovits József újból kifejti, hogy a kérdést alaposan kell tanulmányozni. Nem elég csak mészárszékét felállítani, mert annak még több mellékága van. Hogy a katonaság miért kapja olcsóbban a húst, azt nem szellőzteti. Hatósági mészárszék nem felel meg a célnak, hanem szabályrendeletet alkossanak a huskimérésre.

Gerő Ármin magyarázza, hogy a hatósági mészárszék az, ha a silány húst a város átveszi a mészárosától s a szegényebb osztálynak egész olcsón adja el. Ilyen intézmény létesítésére már tett javaslatot a tanácshoz. Amit a felszólalók akarnak, nem hatósági, hanem községi mészárszék.

Sas Ede javasolja, hogy a tanulmányozzák községi mészárszék felállításának a kérdését, de addig is készítsenek szabályrendeletet, hogy csont nélküli s jó minőségű húst mérjenek.

Plander Sámuel kint járt az állatvásárban, de alkalmas jó vágómarha nincs. Még olcsó ma a hus Nagyváradon, a többi városokhoz képest.

Schenker Mihály ráunt a visszaélésekre, hogy vén bornyu húst adnak el drágán, gyenge bornyu hus helyett s bivaly húst, marhabus helyett. Osztályozni kellene a húst, mert itt van a nagy visszaélés.

Ezután dr. Agoston Péter elnöklése alatt dr. Mártonffy Marcell, Schenker Mihály, Plander Sámuel, dr. Moskovits József és Sas Ede tagokból bizottságot küldtek ki, hogy a huskimérés tekintetében tapasztalható visszaéléseket s általában a husmérést tanulmányozzák s erről tegyenek előterjesztést.

Lakhatlan lakások.

Ezután előterjesztette Gerő Ármin főkapitány, hogy kinjárt a város szegényebb lakosai által lakott részeken s borzalmas lakásviszonyokat talált. Megrázóan ecsetelte, hogy igen sok házban együtt vannak az emberek az állattal. 200 házra kimondta a hatóság, hogy lakhatatlan s ő felhívta a gazdákat, hogy javítsák ki a házakat, de azoknak nincsen pénzük s nem is kapnak pénzt. Felhívja erre a borzalmas körülményre a bizottság figyelmét.

Löwenstein Zsigmond kéri, hogy közölje a rendőrség a bizottság tagjaival az illető háztulajdonosok neveit. Hiszi, hogy a bizottság tagjai keresztülvizsgálják a pénzügyi intézeteknél, hogy a házak kijavítására kölcsönt kapjanak.

Sas Ede ezt nem tartja a kérdés gyökeres megoldásának. A pénzügyi intézetek csak Bémer-téri házra adnak, de más építkezésre nem. Helyesebbnek tartaná községi takarékpénztár felállítását, továbbá a közös háztartások behozatalát. Nagy a város, építtessen kis lakásokat.

Weisz Lajos ezt a jövő zenéjének tartja. A düledező házakon most kell segíteni. A város szerezzen az illetőknek olcsó költsönt.

Dr. Agoston Péter a községi takarékpénztárak felállítását helyesli. Felemlíti, hogy Nagyváradon nincsenek szükség-lakások, ahova a kilakoltatottakat elhelyezték. Ez irányban a hatóságnak gyorsan intézkedni kell. Ajánlja, hogy a lakás mizeriák feltüntetésére szóló statisztikai iverk kitöltését vállalják el a bizottság tagjai.

Az ülés tagjai közül többen elvállalták hogy a statisztikai iverk kitöltését eszközlik.

Ma, kedden délután 3 órakor a Külvároson kezdik meg a lakásokra vonatkozó adatok beszerzését.

Ezzel véget ért az ülés.

UJDONSÁGOK.

Kérjük igen tisztelt vidéki olvasóinkat, hogy előfizetéseiket mielőbb megújítani sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében e miatt akadály történjen.

* Urnapja és a hatóságok. Fetsler Antal felszentelt püspök, káptalani helynök az urnapi istentiszteletre meghívta a hatóságok fejeit. Ugyancsak a káptalani helynök adja az idén az urnapi hivatalos ebédet is.

* Vizsgálat a kir. ügyészségen. Sztaniszlavszky Adolt kir. főügyész tegnap megkezdte az ügyészség felülvizsgálását.

* Uj magyar nemes. A hivatalos lap tegnapi száma királyi kéziratot közöl, mely szerint dr. Melichár Kálmán miniszteri osztálytanácsost a király magyar nemességgel tüntette ki. Melichár az egyházi irodalomnak kiváló készségű művelője.

* Tíz éves találkozó. Az 1899-ben a premontrei kanonok-rend nagyváradai gimnáziumában érettségizett iskolatársaknak volt tegnap 10 éves találkozójuk. A találkozóon megjelentek az érettségit tettek közül a következők: dr. Berkovits René orvos, Nagyvárad; Böszörményi Géza bankhivatalnok, Nagyvárad; Braun Dezső terménykereskedő, Berettyóújfalu; dr. Cseresnyés Béla aljegyző, t. tanácsos, Nagyvárad; dr. Dukasz István ügyvéd, Nagyvárad; Ficzek Jenő bankhivatalnok, Nagyvárad; dr. Gálbory Sámuel orvos, Debreczen; dr. Holics Endre kir. bányaeszködt. Lupény; Kolthay Kornél bírósági jegyző, Kisjenő; Kránclly Kálmán tb. árvaszéki ülnök, Nagyvárad; dr. Markovits Kálmán földbirtokos, Inánd; Missuray Agoston kir. postatiszt, Budapest; Nábránczky Béla megyei aljegyző, Debreczen; dr. Papp I. Romulus ügyvéd, Nagyvárad; Persz Ferenc törvényesítési jegyző, Nagyvárad; dr. Réti Ignác ügyvéd, Nagyvárad; Steiner Andor gazdálkodó, Bihar-diószeg; Tarocsk Béla kir. vasuti hivatalnok, Ujszász; Tarján Hugó banktisztviselő, Budapest; dr. Wechsler Iván bankhivatalnok, Nagyvárad. — Az osztálytársak délelőtt 10 órakor a premontrei rend templomában misét hallgattak. 11 órakor tisztelegtek a premontrei rend igazgatóságánál és a még életben levő volt tanáraiknál Novotny S. Alfonz, Kertész Miksa, Károly Irén és Rátkay József tanároknál. Délben a Pannonia éttermében társas ebéd volt, a hol igen kedélyesen töltötték el a volt osztálytársak az időt.

Nincs többé lábfájás!

a Fő-utcán szerezzé be, mert az ő tőle vett cipőkben a tyukszem és bőrkeményedés eltűnik. Telefon 512.

És ha ezt el akarja érní, úgy cipőszükségleteit okvetlen

ARANYI-nál

* **Pekanovits Imre a villamos vasut igazgatója.** A Nagyvárad városi villamosvasut részvénytársaság tegnap délután a kereskedelmi kamara helyiségében közgyűlést tartott, amelyen *Pekanovits Imrét*, a Sebes-Körös vízszabályozó társulat igazgató főmérnök a részvénytársaság igazgatójává választották be.

* **Juricskay Ákos halála.** Biharmegye egyik előkelő családját: a Juricskay-családot mély gyász sújtotta. Juricskay Ákos örvéni földbirtokos, Biharvármegye törvényhatósági bizottságának tagja, 56 éves korában elhunyt. Halálát hosszas betegség előzte meg. A gyász eset alkalmából Biharvármegye székházára és a Casinó épületére kitűzték a gyászlobogót. Temetése tegnap, hétfőn délután 5 órakor volt a Szaniszló-utcai gyászházánál. A gyászszertartást *Imrik S. Zoltán* végezte segédlettel. A temetésen Biharvármegye tisztikara nagy számmal volt jelen. Az elhunytat Örvéndre szállították, ahol ma délelőtt 10 órakor, beszentelés után a családi sírboltba helyezik. A díszes temetést Weiszlovits Adolf és fia temetkezési intézete rendezte. — A gyász eset alkalmából Schüch József, a Széchényi szálloda bérője koszoru megváltás címén 20 koronát adományozott a városi árvaház javára, amelyért ez uton mond köszönetet öv. Des Echerolles-Krúspér Sándorné, a városi árvaház választmányának elnöknője.

* **Rózsáünnepély a színházban.** Emeltettük, hogy a városi árvaház javára Nagyvárad előkelő hölgyei nagyszabású rózsavásárt rendeznek. A városi tanács a színház alsó és emeleti előcsarnokát átengedte a némes célra. A rózsakiállítás és vásár holnap, szerdán, június 9-én reggel 9 órakor kezdődik s egész napon tart. A rendezőség telkéri Nagyvárad és vidéke nemesszivű közönségét, hogy ezen jótevékeny alkalomra mindentelére rózsá- és virágadományait kegyeskedjenek szerdán reggel 8 órától és délután 2 órától a színház előcsarnokába küldeni. Az elárutást Nagyvárad város előkelő hölgyei árusítják, igen olcsón. Az ünnepély szerdán reggel 9 órakor kezdődik s programja rózsá és virág árusítás egész napon át. Délelőtt fél 12-től a 37. gyalogezred zenekara, délután fél 7-től Bura Károly zenekara fog a színház előtti köröndben játszani. Az ezer és ezer rózsá és virág valóságos kiállítási látványosság lesz, a miben 40 fillér belépődíjért bizonyára sokan fognak gyönyörködni. A rendezőség biztosítja a közönséget, hogy zaklatásnak egyáltalában senki sem lesz kitéve s a virágokat olcsón fogják adni, amennyiben a hölgyek csakis adományképen kapott rózsákat és virágokat fognak árusítani.

* **Esküvő.** Ornstein Izidor fodrász mester vasárnap tartotta esküvőjét Lefkovits Rezszi urleánnyal.

* **A Püspök-fürdő vendégei.** Az a sok célszerű ujtás és a vendégek kényelme érdekében hozott áldozatkészség, amit *Kernáts János*, a Püspök-fürdő bérője évről-évre teljesít, mindjobban fokozza a pompás fürdő látogatottságát. A kirándulók sokasága mellett az állandó fürdővendégek száma is folyton növekszik. Évenként ezrekre megy a száma azoknak, akik ezen híres gyógyfürdőben keresnek gyógyulást és üdülést. Természetesen nagy része van ebben a pompás ellátásnak, amiről *Kernáts János* gondoskodik. Jelenleg is nagyszámú előkelő fürdővendég élvezi a kitűnő fürdő jótékony hatását. A jelenlegi állandó fürdővendégek névsora a következő:

Zeyk Kálmán cs. kir. kamarás Nagyenyed, dr. Sass Vilmosné orvos neje Füzesgyarmat, Malinovszky Gyuláné ezredes özvegye Debrecen, Malinovszky Anna Debrecen, Orbán Zoltán Debrecen, Mészáros Győző főpénztárnok és családja Budapest, Kovács Jánosné és anyja gözmalomtulajdonos Szatmáruddvari, Gaál Kálmán és neje földbirtokos Nagykároly, Radó Imréné kereskedő neje Nagyvárad, Mazurek Pálné magánzó Szatmár, Kaufmann Manó hivatalnok és neje Gombos, Fitz Albert és neje Nagyvárad, Károlyi Gyula hírlapíró és neje

Budapest, Kupfermann Náthán magánzó Nagyvárad, Fruzsinszky János és neje Margitta, Szabados Károlyné vendéglős neje Vaskó, Erőss Mihályné földbirtokosné és leánya Furta, Márton József földbirtokos és családja Nagyszántó, Beczkay Jenő városi mérnök és neje Pécs, dr. Spitzer Henrik orvos és neje Nagykereki, Seress Imréné és leánya Berettyóújfalú, Faltay Andorné és huga Apáti-puszta, Márkus Kálmán és neje Budapest, öv. Pápay Ferencné földbirtokosné Szalonta, Hiró Juliska Szalonta, öv. Jócsa Jánosné földbirt. Kunhegyes, Philipp Jakab birtokos Elek, Kandra Andrásné vendéglős neje Dévaványa, Szathmáry József és családja Szatmár, Szántó Jánosné hivatalnok neje Szentés, Preszler Lóránd csendőrtőhadnagy és neje Debrecen, Pozsár Lajos vár. hivatalnok és neje Ujpest, Kelemen Kálmán földbirt. és családja Kisujszállás, Molnár Károly hivatalnok és neje Debrecen, Grosz Emánuel rabbi h. és neje Nagyvárad, Tóth Lajos gazdálkodó és családja Zsadány, öv. Pethő Józsefné, magánzó Vésztő, Nagy D. József földbirtokos és családja Csökmő, Doby Lajosné H.-Nádudvar, Kovács Sándorné H. Nádudvar, Sz. Sántha Imréné Karcag, Fodor Ernő fogtechnikus és neje Székács.

* **Ló a kirakatban.** Tegnap délután úgy egy óra tájban nagy riadalom támadt Nagyváradon a Rákóczi-uton, minek oka egy megbokrosodott ló volt, mely elragadta *Kollár* bádogos kocsiját, melyen a bádogos ült s ő hajtotta a lovat. A pénzügyi palotánál megvadt a ló s vágatva ment végig az utcán. *Cziller* Imre főutcai üzleténél nekiment a kirakatnak s a szószoros értelemben beesett oda. A rud darabokra zuzta a nagy üvegtáblát. Az üvegcserepek súlyosan megsebeztek a lovat. A kirakatban értékes áruk mentek tönkre, bevéreződve. A kár meghaladja, a 2—3000 koronát. Az inasúnak, ki a lovat nem volt képes megfékezni semmi baja se történt, kivéve az ijedséget.

* **Eljegyzés.** *Tóth* József m. kir. posta- és táviraudaszt, táviró építés vezetője eljegyezte öv. *Kelepecz* Józsefné bájos és kedves leányát *Irénkét*.

* **Gyanus haláleset.** *Csonka* Miklós Oláhhomorog községi lakos tegnap délután hirtelenül rosszul lett s alig egy félórai szenvedés meghalt. Az orvos megvizsgálta a halottat s gyanus tüneteket fedezett fel a hullár, miért is boncolást rendelt el annál is inkább, mert *Csonka* Miklós neje kuruzslással is foglalkozik s így lehetséges, hogy ez a körülmény összefüggésben van a hirtelen halálessel.

* **Öngyilkos aggastyán.** Berekböszörményről jelentik, hogy ott tegnap délelőtt *Bakk* József 63 éves aggastyán hosszas betegeskedése miatt öngyilkos lett. Kiment a falu hátrába s ott egy kutba ugrott. Mire kihúzták már halott volt.

* **Beleesett a forró vízbe.** Drákcsekén tegnapelőtt *Weisz* Nina mosónő 5 éves N. na nevű leánykája nővérével a 6 éves Margittal az udvaron játszódozott, hol édes anyjuk mosott. Az asszony néhány percre a szobába ment, mialatt a nagyobbik gyermek az udvaron álló forró vízzel telt edénybe belelökte kis hugocskáját. Mire a nagy sikoltozásra az asszony kirohant, a kis leány meghalt.

* **Az alkohol halottja.** *Nagybárod*ról értesít tudósítónk, hogy ott tegnapelőtt délután alkohol mérgezésben meghalt *Ungur* Miklós 55 éves ember. Nagy mennyiségű italt ivott meg *Hirsch* Leopold korcsmájában s mikor az ajtón kitámolygott, összeesett s meghalt.

* **Szerencsétlenül járt gyermek.** Élesdi tudósítónk írja, hogy ott vasárnap délután végzetes szerencsétlenség ért egy 11 éves fiúcskát. A 2 órai vonattal megérkezett utasokat szállította lakásukra ifj. *Bóna* Sándor fiák-

keres. A robogó kocsik hátsó tengelyére felkapaszkodott gyerek tempó szerint Szilágyi Péter és András, meg egy harmadik fiú. Dulakodni kezdtek tisztán játékból, hogy egyik a másikat lelökje a tengelyről, miközben *Szilágyi* Péter oly szerencsétlenül esett a kocsikerekei közé, hogy fejét a kerék küllője bekapták s a nyakát törte. Felelősség természetesen senkit se terhel.

x **Az Európa-szállodában** minden délután 4 órától zene, melyet *Ponta Kálmán* jó szolista kitűnő zenekara szolgáltat. Ugyanott elsőrangú mozgólénykép előadás van minden este, belépődíj nélkül. mai műsor a következő: *Meghiúsult remény* (komikus). A kémmő (dráma). *Tulzsfolt fiakker* (komikus). *Fizetés-képtelen vendégek* (komikus). *Pécs látképe* (természetes). *Dollárkirály* (életmű látványosság). *Nagy lázadás egy hajón* (csatakép). *Szép pék-kisasszony* (komikus). A boszorkány leánya (megható) *Tengeri tündér* (látványosság). *Hadi-történet* (óriási szenzáció).

x **Hegyi üdülőhely Nagyváradon.** A nagyvárad közönség bár nem szűkölködik a nyári helyiségekben, mégis örömmel üdvözlö az ismert *Karger*-féle vendéglő kerthelyiségeinek megnyitását. Uj a bérő is és ezuttal szakember *Lobermayer* Ferenc áll az üzlet élén. Aki ismeri ezt a maga nemében páratlanul gyönyörű kerthelyiséget a hegy tővében, hogy a legtörőbb nyárban is hős a levegő annak felesleges dicsérni, aki pedig nem látta látogassa meg egyszer és állandó vendége lesz a vendéglőnek.

x **Tündéerkert Nagyváradon.** Mert csakugyan tündéerkertnek lehet nevezni *Paizs Béla* vendéglős kertjét, — a melyet a *Világ-közepéhez* címez és a Bethlen utcában van. Vannak ott gyönyörű szőlőlugasok — családok és magán társaságok részére — téli és nyári kuglizó, rossz idő esetén fényes fedett helyiség.

x **Megszűnt a drágaság.** Nagy a panasza városszerte, hogy nagy a drágaság, kevés a jövedelem. És mégis, hogy van az, hogy a hölgyek drága ruhákban, az urak panamakalamban, a gyermekek finom cipőkben járnak? A válasz nyit titok — erről beszél Nagyvárad és Biharvármegye apraja és nagyja. *Cziller* Imre nagyáruházában minden divatos, finom és olcsó.

EGYESÜLETEK.

(**Elszakadás az országos szakszervezettől.** Vasárnap délelőtt 11 órakor a nagyvárad ács munkások Lovas-utcai helyiségükben gyűlést tartottak az országos szakszervezetből való kilépés és egy helyi szakszervezet alakítása tárgyában.

A gyűlésen másfélszáz munkás jelent meg s kimondották hogy elszakadnak az országos szakszervezettől azon indoklással, hogy ők 3 év alatt 9000 koronát fizettek tagsági díj fejében s ennek ellenértékül csupán 150 koronát kaptak segély címén. Felolvasott a már előre elkészített alapszabály, melynek értelmében Nagyváradon helyi szakszervezetet létesítenek. Ez után megválasztották a tisztviselőket s a szakszervezetet megalakultnak jelentették ki.

A gyűlésen megjelent budapesti kiküldöttnek pedig kijelentették, hogy a volt szakszervezet butorait, mit a központ követel hajlandók átadni annál is inkább, mert az csupán 3 asztalból és 2 rozoga padból áll. Követelik azonban a hátralékban lévő 100 korona negyedévi lakbért, mert rajtuk akarja a helyiség tulajdonosa behajtani.

A gyűlésen nem történt semmi rendezvény. A rendőrség részéről *Becsei* rendőr-mester volt jelen.

Igazságszolgáltatás.

§ **Eltűnt fürdőberendezés.** Román Katalin 17 társával került a kir. törvényszék elé lopás vétsége miatt. A vádlottak Biharfüred személyzetéhez tartoztak kik, egy idény alatti apródonkint 1000 korona értékű holmit loptak el a fürdő tulajdonosától, míg végre kiderült a dolog s letartóztatták a tolvaj szövetséget. Román Katalin volt a fő a tolvajok között, ki mint főmosónő szerzett nagy érdemeket a tolvaj névre. A tegnapi tárgyaláson, melyen Korn Lajos elnökölt, kihallgatták a vádlottakat, kik mindent tagadnak s többek közt az egyik, egy parasztszöveg a nála talált 50-60 asztalkendőre azt mondta, hogy az az övé, úgy vette, szüksége volt rá. A tanúk ezzel ellentétben snlyos vallomásokat tettek a vádlottak ellen. A tárgyalás holnap a vád és védbeszéddel folytatódik.

TÁVIRATOK.

Jelenet a dumában.

Pétervár, június 7. A birodalmi дума tegnapi ülésén Eulogiusz püspök nagyon élesen kikelt Karaulov előadó ellen, a ki a vallásszabadságról szóló törvényjavaslatról tett jelentést. Beszéde közben óriási botrány történt. Mayersdorf báró alelnök arra kérte a püspököt, hogy maradjon meg a tárgyilagos felszólalás keretében. Erre a felszólításra pokoli lármá támadt. A jobboldalról azt kiáltották:

— Ez a betolakodott idegen mer egy igazhitű püspököt megdorgálni! Szemtelenség! Hallatlan! Dobjátok ki! Pofozzátok föl!

A konzervatív képviselők fölrohantak az elnöki emelvényre és Mayendorf bárót meg akarták verni. Az egyik képviselő már föl is emelte kezét, hogy az alelnököt arculüsse, de ekkor már ott termett számos baloldali képviselő, a kik körüllopták Mayendorf bárót, hogy a tettlegesség ellen megoltalmazzák. A reakcionáriusokat csak nehezen tudták az emelvényről leszorítani. Az ülést be kellett rekeszteni.

Spanyol—marokkói háború.

Madrid, jun. 7. Általánosan azt hiszik, hogy a francia hajórajnak bejelentett kádixi látogatása összefügg a marokkói eseményekkel. Az összes ujságok határozottan ellene vannak annak, hogy Spanyolország Marokkó ellen háborus akcióra vállalkozzék.

Madrid, június 7. A hivatalos cáfolgatás mellett is egészen bizonyosnak látszik, hogy Spanyolország Marokkó ellen fegyverkezik. A spanyol sajtó nagyon nyugtalanodik e miatt s a kormány megtiltotta a lapoknak, hogy a fegyverkezésről híreket közöljenek.

Oroszország a hármasszövetség felé gravitál.

Róma, június 7. A Giornale d'Italia azt írja, hogy a császárvállalkozás a hatalmak új csoportosulásának kezdetét jelenti. Az angol—oros—francia barátság csöndöt mondott. Oroszország nyilvánvalóan hajlandó arra, hogy a hármasszövetséghez közeledjék s így Berlin lesz újra Európa politikai centruma.

Kifosztott zsugori.

Szatmár, június 7. Halmi János 78 éves dugszdag zsugori embert, aki rokona Kovács Gusztáv volt debreceni darabont főispánnak, csaknem teljesen kifosztották. A kifosztást egy özv. Galgóczi Istvánné és Görög Sándor volt segédjegyző követték el. Görögég állandóan oly nagymérvű költségeket folytattak, hogy ez feltűnő lett az egész városban s így szerzett róla tudomást Kovács Gusztáv is, aki az ügyek rendezésére ment Szatmárra s így jött rá hogy Halmi Jánost már csaknem teljesen kifosztották. A két bünnös Budapestre menekült, ahol megtették ellenük a feljelentést.

KÖZGAZDASÁG.

— **Országos gazdaggyűlés.** Vasárnap délelőtt a Royal-szálló dísztermében a Magyar gazdák országos gyűlést tartottak. Gróf Teleki Arvéd a rendező bizottság elnöke nyitotta meg a gyűlést. Gróf Károlyi Mihály indítványára a gyűlés elnökévé gróf Dessewffy Aurélt választották, aki tiltakozott a kereskedelmi szerződéseknek diplomáciai úton való megkötése ellen. Rubinek Gyula előadó kimerítően és részletesen foglalkozott a szerb kereskedelmi szerződés kérdésével. A gazdaggyűlés a határozati javaslatot Ugron Zoltán és Lázár Pál országgyűlési képviselő felszólalása után egyhangulag elfogadta. A napirend második pontját, az állattenyésztési politika irányelveit Pirker János miszteri tanácsos ismertette. A gazdaggyűlés közönsége a tanácskozás után a Royal-szállóból az Iparcsarnokba ment, a nemzetközi tejjavulást kiállítás megnyitására. A megnyitó ünnepen résztvett a kiállítás fővédője, József királyi herceg is. Pálffy Béla gróf rövid magyar és francia beszéddel üdvözölte a királyi herceget, aki így válaszolt:

— Hazánk gazdasági fejlődése és ennek minden termelési ágazata iránt mindig a legnagyobb érdeklődéssel viseltem. Buzgó törekvésem, hogy annak fölvirágztatásához tőlem telhetően hozzájáruljak. Tudom, hogy hazánkra és annak népére nagy fontossággal bír e kiállítás.

Délután 4 órakor a IV-ik nemzetközi tejjavulási kongresszus kezdte meg tanácskozásait a vígadó nagytermében, amelyet a kongresszus külföldi és vidéki tagjai csaknem egészen megtöltöttek.

Budapesti tőzsdetudósítások.

A gabonatőzsde határidői.

Budapest, június 7.

— Délután 4 órakor. —

Buza május 1909. 50 kilogrammonként	14.35
Buza októberre	13.97
Buza apr.	11.80
Rozs okt.	10.29
Zab májusra	—
Zab októberre	7.78
Tengeri máj. 1909.	7.86
Tengeri jul.	8.05
Tengeri májusra 1910.	7.24

Értékdőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Osztrák hitelbank részvény	634.—
Osztrák magyar államvasúti részvény	736.75
Leszámitoló bank	482.—
Rimamurányi	572.—
Osztrák-m. államvasúti részv.	697.50
Közuti vasut	552.—
Városi villamos vasut	262.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értékdőzsde 1909. június 7.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	—	240.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	—	95.50
Osztrák járadék papirban	—	186.—
Osztrák járadék ezüstben	—	145.—
Osztrák járadék aranyban	—	97.25
Osztrák korona járadék	—	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek	—	116.50
Osztrák magyar bankrészvény	—	197.50

A szerkesztésért felelős

DR. VUCSKICS GYULA.

NYILTTÉR.

BORELADÁS.

Alulirott kántortanító szállít igen finom zamatu, kellemes ízű, valódi érdiszégi, fehér asztali bort, 5 hl.-től feljebb hl.-jét 34 koronáért; delavaré*, gyógy és pécenyebor literjét 80 fillérért.

B.-Diószeg, 1909. jun. 5.

Weber Sándor.

Kérelem!

Egész jóakarólag egyszer és mindenkorra fölkérek minden kereskedő, üzlettulajdonos, iparos, pénzügyeztetek, bárminemű dolgokkal foglalkozó urakat, hogy semmi néven nevezendő hitelekért, vagy kölcsönökért nem vállalok felelősséget még a legközelebbi hozzám tartozóért sem. Tehát kérem, nevében senkinek nem adni, mert csakis személyes hitelekért, vagy kölcsönökért szavatolok.

A legőszintébb tisztelettel maradtam

Kecskeméthy István,
vendégfős.

1908—1909. Tk.

ÁRVERÉSI HIRDETMÉNYI KIVONAT.

A margittai kir. járásbíró, mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy kir. kincstár végrehajtató Schusztér Jánosné Takács Viola végrehajtást szenvedett elleni járuléki iránti végrehajtási ügyében a nagyváradi kir. tszék és a margittai kir. járásbíró területén lévő Margitta község határában fekvő a margittai 532. sz. betétben A. I—14. sorsz. a. foglalt a Nagyhegy és Kálvária dűlőben fekvő együttesen 7450 kor. szőlőfelújítási kölcsönrel terhelt 1563—1566. hrsz. szántókra, házra és kertre 1000 korona ezennel megállapított kikiáltási árban a végrehajtási árverést elrendelte, és hogy a fenti ingatlanok az 1909. évi június 24-ik napján délelőtt 9 órakor az alulirott tkvi hatóság árverelő helyiségében megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is eladatni nem fognak.

Az árverelni szándékozók tartoznak az ingatlanok kikiáltási árának 10 százalékát vagyis 100 koronát készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezeihez letenni, vagy a bánatpénznek a bíróságnál törént előzetes letételt igazoló elismervényt a kiküldöttnek átadni.

Kir. járásbíró, mint tkvi hatóság.

Margitta, 1909. április 7.

HRBALL

kir. járásbíró.

*) Az e rovat alatt közöltékért nem vállal felelősséget a Szerk.

Apró hirdetések

Minden szó 4 fillér. Vastagabb betűből 8 fillér.
A legkisebb hirdetés 40 fillér.

Apró hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban: Szilágyi
— Dezső-utca 5. sz. alatt. Telefon szám 263. —

Kepes Elek

orvosi kötszerész és kez-
tyűs, Nagyvárad, Sas-szál-
loda. (Passage.) Készítik
saját műhelyében a leg-
komplikáltabb sérvekre ki-
tűnő sérvkötőket továbbá
haskötőket, gummi baris-
nyákat, egyenes tartókat,
betegápolási cikkeket ég
minden e szakmába vágó
munkákai a legjutányosabb
árban, jótállás mellett. —
Szarvasbőr-lepedőket és
vínkosokat, valamint min-
dennemű másféle szarvas-
bőr-munkákat is készítenek a
legjobb kivitelben. Kesztyű
tisztítást és mindennemű
javítást is felvállalok. Nők
és férfiak részére külön
próba-terem. Raktáron tar-
tot mindenféle francia
(óvszerek) különlegessége-
ket, ami a legjutányosabb
árakban kaphatók. Női
cikkeknél női kiszolgálás.

Bártfai cukrász.

Fő-u, Gerlicsi-ház. május
1-től kítűnő fagyaltot és
jeges kávét készít naponta
változatosan. Ugyan ott
tisztán és tea vajból ké-
szült tészták és torták kap-
hatók darabonként 8 fillér
Minden e szakba vágó
megrendelést a legjutányo-
sabbban fogadok el.

Kalapok

a legjobb minőségben és
a legdivatosabb formákban
Reichard áruházában kap-
hatók.

MOSKOVITS

anatomiai cipők a leg-
jobbak.

Két tanuló

felvétetik a Szent László-
nyomdában.

! Hegyi üdülőhely Nagyváradon !

Páratlan a maga nemében!

Lobermayer Ferencz

(Karger-féle)

nyári étterme és kerthelyisége

— Vizevezék-utca 36. szám alatt. —

A város legjobb tekepályája.

Ez évben először; meleg konyha.

Csakis Karger-féle saját termésű borok.

Pontos kiszolgálás. Cigányzene.

!! A város legárnyasabb kertje !!

Hirdetések

felvétetnek
a kiadóhivatalban.

Új üveges üzlet.

Van szerencsém a nagyérdemű kö-
zönség becses tudomására hozni, hogy
Nagyváradon Hant Frigyes cégnél 11
évi prakszisom után után épület-
üvegezési és képkeretezési üzletemet
Olaszi, Szt. János-u. 2. Grám-házban

megnyitottam.

Fő törekvésem, hogy a n. é. közön-
séget tartós munkámmal és szolid ki-
szolgálással megnyerjem. — Épület
üvegezési és képkeretezési a legna-
gyobb pontossággal teljesítem, üveg
porcellán, konyha edényeket jutányos
árban szolgállok. A n. é. közönség
pártfogását kérve mély tisztelettel:

Dobó (Dluhopolszky) Alajos.

EURÓPA

nagyszállóda

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Tulajdonos: Fülöp István.

Szigoruan szolid családi mulatóhely.
Nagyvárad legszebb — vadregényes
kertje a hegy tővében. Minden este
elsőrangú mozgófénykép előadás. *Ki-
zárólag saját szüretelésű borok*. Fris-
sen csapolt kőbányai sör. Esténként
cigány zene. Kifogástalan magyar
:: konyha. Polgári árak. ::

MINDENMEMÜ

BUTOROK

háló- ebédlő- és szalon beren-
dezések a legszolidabb kivitel-
ben a részlet üzlet megszünte-
tése folytán **legolcsóbban**
:: vásárolhatók

Stern Vilmos

kárpites és butorüzletében

Nagyvárad, Nagypiac-tér, (Óvári-ház)

UJ! UJ! UJ! SPRINGER és JANOWSKY

mindennemű díszítő és butorra való
:: paszományok készítői ::

Fővárosi izlés! Olcsó árak!

Modern munka!

!! Költségvetések díjtalanul! !!

Nagyvárad, Teleky-utca 11. sz.

Van szerencsém értesíteni az elő-
kelő hölgyközönséget, hogy angol és
francia

női divat termemben

a legújabb angol és francia modell
és speciális szabás szerint készítik

modern princzesz-ruhákat

elismert szép angol kosztümöket,
és izléses toalett-eket stb.

Nagy gond van fordítva arra,
hogy az idej modern divattal ha-
ladva a legkényesebb igényeknek is
megfeleljek. Számatalan elismerés.
Elvem: divatfejlesztés, szolid árak.

B. meghívásra elsőrendű divat-
lapokkal teszem tiszteletemet, eset-
leg vidékre is.

Számos pártfogást kérve,

mély tisztelettel:

VALENTIN J. női szabó

Ezredévi Emlék-tér 18. sz. a.

Kalap virágok

a legfinomabb kivitelben, valódi
francia rózsák a legszebb szinek-
ben, valamint präparált pálmák,
disznóvények és menyasszonyi
koszorúk **mélyen leszállított**
árban kaphatók **Kapucinus-
utca 5. sz. alatt.** Régi virá-
gok festését és frissítését jutá-
nyos áron eszközli: **REICH**
:: **IRMA**, művirágkészítő. ::

Nemzeti Szállóda Nagyvárad, Kert-u.

SZÁLLODA. . . ÉTTEREM.
KÁVÉHÁZ.

:: ORIÁSI KERTHELYISÉG ::

Nagyvárad egyik leg-
szebb kerthelyisége meg-
nyit.

Ma este mozgófénykép
előadása legszenzációsabb
műsorral.

KITÜNŐ HEGYI ÉS FAJBOROK

KŐBÁNYAI VILÁGOS ÉS
:: BARNÁ SÖR ::

ELSŐRENDŰ MAGYAR
:: KONYHA ::

ZÓNAREGGELI,

FIGYELMES KISZOLGÁLÁS

Tisztelettel

KEGSKEMÉTHY ISTVÁN

vendéglős.

BARTA IMRE

SZOBAFESTŐ ÉS MÁZOLÓ

NAGYVÁRAD, Szilágyi Dezső-u. 29.

ELVÁLLAL: Szobafestést,
mázolást, tapétázást és min-
den e szakmába vágó mun-
kát olyan árban, melyért
□ senki el nem készíti. □

KITÜNŐ AJÁNLATOK!!

ALAPITTATOTT 1895-BEN.

DEO ADIUVANTE!

ALAPITTATOTT 1895 BEN.

Imrek Károly épület- és műbutor asztalos

Nagyvárad, Szaniszló-u. 46.

Tisztelettel értesitem igen tisztelt megrendelőimet valamint Nagyvárad és Biharvármegye igen tisztelt közönségét, hogy a szakmamba vágó mindennemű

épület- és műbutor munkákat

készítés végett elvállalok, azokat a legnagyobb gonddal és izléssel a mai kor igényeinek megfelelőleg tetszésre készítek bármely színben és mintára előnyös áráért. Nemkülönböztetve mindenféle butorokat átalakítok, javítok, fényezést és mattolást szakszerűen eszközölök. Továbbá zárdák, intézetek, iskolák, egyesületek, gazdaságok helyiségeinek felszereléseit, azoknak gondosan való jókarban tartását illetve javítását jutányos árért vállalom fel. Magamat, valamint cégemet a nagyérdemű közönség becses partfogásába ajánlva, minél gyakoribb megbízásaiért esedezve vagyok kiváló tisztelettel **IMREK KÁROLY.**

Lakás és műhely Szaniszló-
utca 46 szám. — Jó fiúk
tanulónak felvételnek.

Helyi és vidéki meghívásra
azonnal megjelenek

FORMENTHOL

Kéz- és lábizzadás ellen

a legjobb szer

Hűsít!

Szagtalant!

Ára 80 fillér.

Kapható az »ARANYAS« gyógyszerárban
Nagyvárad, Szent László-tér.

Ertesítés.

Tisztelettel értesitem szives partfogóimat, hogy lakásomat Szaniszló-utca 46. sz. alól Keskeny-utca 9. saját házamba helyeztem át.

Kiváló tisztelettel

Kiss István építési vállalkozó
Nagyváradon.

Tisztelettel hozom a nagyérdemű helybeli és vidéki közönség becses tudomására, hogy

Nagyváradon, a Rákóczi-ut 3. sz. a.

Weinstock-féle óra, látszer és
:: fényképező cikkek üzletet ::

átvettem, melyben ezen áruk nagy választékát raktáron tartom és azokat jóállás mellett pontosan javítom. Főötörekvésem, hogy a mélyen tisztelt közönség bizalmát kiérdemeljem, miért is becses partfogást kérve vagyok mély tisztelettel

P E T R I Á R P Á D

órásmester, látszerész és műszerész.
»KODAK« gépek és filmek kizárólagos raktára Nagyvárad és Biharvármegye részére.

Ertesítés.

Tisztelettel értesítjük jó ismerőseinket, barátainkat és a t. közönséget, hogy a Torna-u. és Nagypiac-tér sarkán levő

Temesvári sörcsarnok éttermét

f. évi június hó elsején, ujjonon átalakítva átvettük.

Többféle hegyiborok. Dalmáciai édes vörös bor. Kitűnő frissen csapolt sör. Kifogástalan házi konyha.

A nagyérdemű közönség partfogását kéri, kiváló tisztelettel:

Lökösházy László és Lökösházy Béla
vendéglősök.

Női kiszolgálás! Reggelig nyitva!

Abonánsok felvétetnek!

Amerikai higiénikus ágytolltisztító intézet

dr. Silvermán és Társa

Nagyvárad, Alapi-utca 2. sz.

Elismerőleg nyilatkoztak alantí nevezett szakorvosok u. m.: dr. Baróthy Ákos városi tisztí orvos, dr. Fráter Imre biharmegyei közkórházi igazgató főorvos, dr. Fischer Imre izr. kórház főorvosa, dr. Mayer László városi tisztí orvos, stb. ezen higiénikus ágytolltisztító intézet, mely villanyerőre van berendezve és egyike a legnagyobb ezen a téren, képes 10 órai működése alatt 250 kgr. tisztított és sterilizált ágytollat szállítani, ezen vállalat 3 hóig marad itt, ezen idő alatt mindenki meggyőződhetik ezen valóban egészséges vállalatról, a tisztítás azonnal a megrendelő személyes ottléte alatt fogatosítatik, mivel, ezen géppel óránként 22 kgr. szép tisztá higiénikus sterilizált pormentes tollat kaphat vissza, mivel a gép ezen célra berendezett üvegfalal elváasztott zárt helyiségben láthatóan működik és így a megrendelő saját felügyelete alatt lesz a tisztítás fogatosítva, ezen célszerű vállalat, már egészségi szempontból is ajánlható, mert érdekében van minden figyelmes háziasszonynak a higiénikus tisztaságot házában és családjában fentartani. Az árák igen mérsékelték, amennyiben 34 fillér kilogrammra, holott Budapest, Bécs és minden külföldi városban 60 fillér díj számítatik.